

El 25 d'octubre de 2008 és la data que ha escollit el 'lehendakari' per donar la paraula als bascos de les tres províncies d'Euskadi. Una convocatòria que, segons Juan José Ibarretxe, es farà amb el permís del govern espanyol, en cas que l'acord sigui possible entre Madrid i Vitòria, o sense l'autorització de Zapatero, si el pacte entre tots dos executius és inviable. Ibarretxe gosarà desafiar l'estat? Aquest és només un dels nombrosos interrogants que envolten l'última iniciativa del nacionalisme basc.

Una consulta amb moltes incerteses i preguntes

La primera pregunta que caldria fer-se és per què Ibarretxe proposa ara aquesta iniciativa. No hi ha una sola raó. Es tracta d'un moviment que respon a diverses causes. Durant el procés de pau frustrat, la figura del president basc va quedar relegada a un segon pla amb un eclipsi polític i mediàtic molt seriós. Quan ETA trenca l'alto-el-foc, la primera cosa que fa el president basc és anunciar que no es quedarà plegat de braços i que amb el retorn de la violència engegarà un seguit d'iniciatives polítiques per mirar de desbloquejar la situació. En la decisió del *lehendakari*, també hi han influït, i molt, els pèssims resultats del PNB a les eleccions municipals i forals del 27 de maig proppassat. Com va reconèixer el senador Inaki Anasagasti, aquell dia les candidatures penabistes van obtenir els pitjors resultats dels darrers trenta anys, fet que es va palesar amb la pèrdua de Guipúscoa per primera vegada, en benefici del Partit Socialista. Després, els pactes postelectorals van dissimular l'ensulsiada i ara el PNB governa les tres diputacions forals. Però la pèrdua de vots ha encès les alarmes a Sabin Etxea i a la Lehendakaritzta: necessiten recuperar la iniciativa política amb urgència amb vista a les eleccions autonòmiques.

La negativa del PSOE a pactar amb la coalició Nafarroa Bai (integrada per Aralar, Eusko Alkartasuna i el PNB) per dur el canvi a Navarra, és un altre

dels factors que han ajudat Ibarretxe a presentar la proposta. Sense oblidar la retallada de l'Estatut català al Congrés dels Diputats, un element del qual han pres bona nota al PNB. Finalment, han estat molt importants les converses que a final de l'any passat –en ple procés de pau– van tenir al santuari guipuscoà de Loiola delegacions del PNB, Batauna i el PSE. Gràcies a aquests contactes, durant els quals van arribar molt a prop de tancar un pacte per a resoldre el conflicte basc, Ibarretxe sap perfectament on estan disposats a arribar els socialistes i l'esquerra *abertzale* per trobar una solució. Coneixent, doncs, de primera mà, els límits dels uns i dels altres, el president basc ha llançat aquesta oferta, presentada formalment al Parlament ara fa dues setmanes, el 28 de setembre.

Un pacte impossible. El full de ruta d'Ibarretxe planteja al govern espanyol de tancar un acord d'aquí al juny de l'any que ve sobre dues premisses bàsiques: no a ETA i sí al dret de decidir del poble basc. És allò que Javier Madrazo, conseller del govern basc i líder d'Ezker Batua, ha definit com un "acord de Downing Street" a la basca. Si Zapatero assumís aquest doble principi ètic, l'acord entre Madrid i Vitòria hauria de ser ratificat a Euskadi amb una consulta popular el 25 d'octubre de 2008. Una consulta que fóra avalada pel govern espanyol, legal per

tant. Ara bé, resulta difícil –per no dir impossible– que sis mesos abans de les eleccions espanyoles, Zapatero accepti que Euskadi és una nació amb dret de decidir, qüestió que ja va evitar de reconèixer durant el procés de pau amb l'alto-el-foc permanent d'ETA en vigor. A més, en el supòsit –insistim, força improbable– que el líder del PSOE acceptés de convocar la consulta legal, el pacte podria esdevenir paper mullat si el vencedor dels comicis fos el popular Mariano Rajoy. En qualsevol cas, si no hi ha pacte amb l'estat s'obre el segon escenari previst per Ibarretxe: la consulta *habilitadora*. Així anomena el govern basc la consulta que no fóra avalada per la justícia espanyola. El *lehendakari*, a final de juny de l'any vinent, sol·licitaria al Parlament basc la convocatòria d'aquesta consulta popular per a desbloquejar la situació. Donaria la paraula als bascos per enviar un doble missatge: a ETA, el rebug a la violència, i al govern espanyol, la reivindicació del dret de decidir.

Una consulta qüestionada dins el PNB i fora. La iniciativa del president basc topa en aquest punt amb un entrebanc. Ha de menester la majoria simple de la cambra –la meitat més un dels parlamentaris– per a obrir la via de la consulta *habilitadora*. Ara mateix, Ibarretxe no disposa d'aquest suport.

El tripartit més Aralar empaten a vots amb el bloc contrari, format pel PSE i el PP. És a dir, té la clau EHAK, el grup de l'esquerra *abertzale*. Ibarretxe no depèn d'ell mateix; són els nou representants independentistes que poden permetre o privar que els plans del *lehendakari* segueixin el seu curs. De moment, l'esquerra *abertzale* s'oposa a una consulta que no serveixi per a

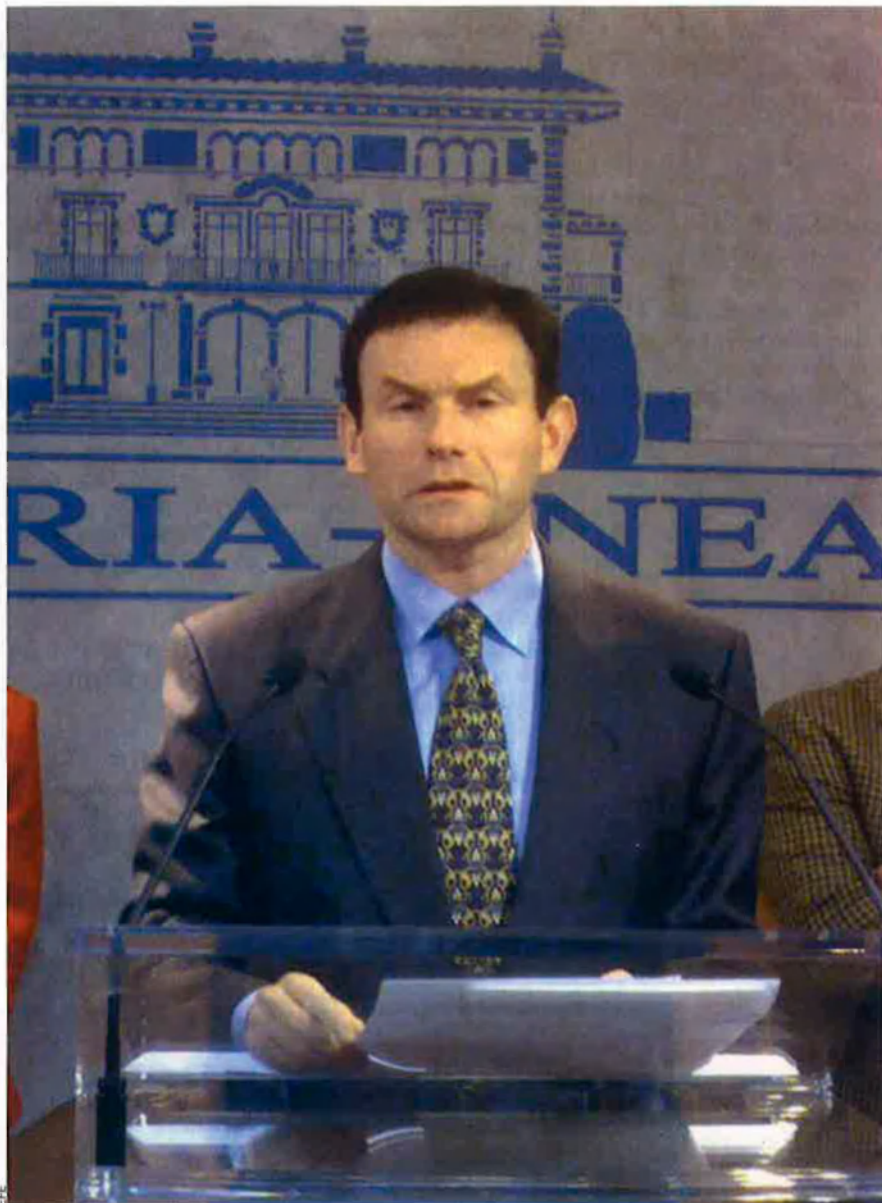
resoldre el conflicte, que no inclogui tots els territoris bascos —és a dir, també Navarra—, que no aposti decididament per l'autodeterminació i que no sigui fruit d'un acord entre partits bascos. Batasuna exigeix a Ibarretxe que concreti els objectius i que rebutgi de repetir un pacte estatutari amb els socialistes.

Al PNB també n'hi ha molts que consideren que la iniciativa d'Ibarretxe és un error condemnat al fracàs. Les resistències internes són molt fortes, i aquests mesos vinents un sector del partit intentarà de desactivar la consulta. Algunes veus, com la de l'alcalde de Bilbao, Inaki Azkuna, ja han pres posició públicament contra un enfrontament democràtic amb l'estat espanyol. En tot cas, el principal dubte és saber fins on està disposat Ibarretxe a fer arribar el desafiament. Cerca el *xoc de trens*? Està decidit a portar fins a les últimes conseqüències la confrontació entre les legitimitats basca i espanyola? I el PNB? Resistirà les pressions i donarà suport sense cap escaleta a la determinació del *lehendakari*?

Encara no podem avançar respostes a aquestes preguntes, però algunes coses apuntades per Ibarretxe mateix ens en donen pistes.

No resol el conflicte. El president basc assegura que la consulta *habilitadora*, il·legal o *alegal*, com vulgueu, no és una iniciativa independentista ni tampoc autodeterminista. Llavors què és?, que pretén? Ibarretxe respon: és per "obrir una porta", perquè els bascos expressin la seva posició. I encara diu més. El referèndum *resolutiu*, que situa al segon semestre de 2010, i que hauria de ser fruit del treball de dues mesos (una formada per tots els partits bascos i una altra per ETA i el govern espanyol) només podrà convocar-se amb l'autorització de l'estat. No hi ha, per tant, cap crida a la rebel·lió institucional, encara que Begona Errazti, d'Eusko Alkartasuna, insti a la desobediència civil.

Com ja va passar amb l'anomenat *pla Ibarretxe* —la reforma de l'Estatut de Gernika aprovada per la majoria absoluta del Parlament basc, esquerra *abertzale* inclosa, i rebutjada al Congrés espanyol sense debatre-la abans—, el president basc ha recupe-

El president basc, Juan José Ibarretxe, el proppassat 28 de setembre, va anunciar la intenció de convocar una consulta a Euskadi l'octubre de l'any vinent.

rat el discurs dels "dos marges". En aquest esquema, col·loca el PNB i el tripartit basc en la centralitat; i als extrems hi situa, per una banda, el PP i el PSE i, per una altra, el moviment independentista basc. Un esquema en què Ibarretxe se sent molt còmode. De tot el seu full de ruta, el president d'Euskadi sols controla una cosa: la dissolució del Parlament i la convocatòria d'eleccions anticipades just després de la consulta legal o il·legal del 25 d'octubre de l'any vinent, o bé en cas que el parlament de Vitòria rebutgi de donar la paraula al poble a final de juny. Tant si passa l'una cosa com si passa l'altra, és clar que Ibar-

retxe ha decidit de no esgotar la legislatura —que acaba el maig de 2009. Euskadi està abocada a uns comicis anticipats, la tardor de l'any vinent, i això impregna d'electoralisme la iniciativa. També hi ha un altre motiu que provoca recel entre els sectors sobiranistes bascos: com és possible que, en aquesta suposada confrontació institucional entre Euskadi i Espanya, el PNB i el PSOE continuïn negociant el suport mutu als pressupostos respectius de l'any vinent? La resposta només la tenen Ibarretxe i Zapatero.

Daniel Gómez
Bilbao